

J. Giner March: el que allà diuen *clau* en el Nord és un *clau gros*, mentre que tots els altres, no tan grossos es diuen allà *tatxes* [mot de sentit en el Nord més restringit], «El Camí», 14-IV-1934. D'altra banda en diverses comarques *clau* rep el sentit (estrany al català central) de 'ullal, dent canina': així a Mallorca (BDLC VII, 69), i Men. (AlcM), a Eiv. (PzCabreró), a Val. (Lamarca) i, segons el DAG., a Girona. Com a nom de peix, veg. infra els derivats.

Es distingí gran varietat de menes de claus, per mitjà de la combinació amb adjectius distintius; vegeu-ne llargues llistes en AlcM, DBal. i DAG., que en cita molts d'una llista o inventari barceloní de 1423, sobrietot, i també d'algun altre del mateix segle; afegim-n'hi els d'uns comptes pagats a un clavetaire de Bagà l'any 1773, que comprèn *claus mallals, cornals, ternals i dinals* (Serra Vilaró, *Pinós i M.* III, 240).

M'intriguen per l'origen de llur nom aquests últims, que també figuren en les altres tres fonts citades («claus de alfajita», DBal.), que AlcM documenta el 1529 (Sta.ColQ) el DAG. en la llista de 1423 i el llegeixo en un doc. de Bna. de 1390: «80 claus *dinals* obs de clavar los cabirons, e per 23 claus mayalls, 50 claus sagetials» (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 202).³ Era un clau cairat i llarg, i aquests dos darrers lèxics reporten la dita que abans a Mallorca costaven un diner, sense documentar-la, i sens dubte donant a entendre que el nom derivaria de *diner*: és clarament una llegenda etimològica destinada a explicar *dinal* com un derivat de *diner* amb sufix *-al*, però és impossible tal derivació, que solament hauria pogut donar *diner-al*; l'etimologia real no es veu clara però provisionalment es pot suposar que, d'acord amb la importància d'aquesta classe, el nom sortís de *clau cardinal* > *clau *clardinal* (propagant-se la *l*) > *clau claudinal* (en manera de «trava-llengües») i, simplificat, *clau dinal*.

DERIV.: *Clauada*. *Clauetó*. *Clavell* 'clau' [VidesR, veg. supra]; *clavellar* 'clavar' [Llull]; «com l'agren assotat, feren-li aportar la creu entró al loc on lo crificaren, e *clavelaren* en ella, e puys dressaren la creu», *DoctrPueril* (ed. Gili, p. 23); *clavellat*, *Blanq.* (NCl. III, 148.12). *Clavella*. *Clavellera*: locució mallorquina *una cosa no té clavellera porta o cavallera-porta* 'no té solta', 'no és racional': fa l'efecte que pot venir de *no té porta cavallera* en sentit de 'no té entrada prou gran, no s'hi pot penetrar per un accés suficient', 'no hi passa un cavall' (hi pot haver algun portell o interstici però no és aquesta la forma d'entrar d'una persona racional): llavors *cavallera porta* per èmfasi hauria posat l'adjectiu davant.⁴ *Clavera* o *clauera* [1331] (i) (amb el § 5, cf. *clapera*, s. v. CLAPA); *claveró* [1801].

Clavetaire [fi S. XVII?], Rúbriques de Bruniquer; 1695, Lacavalleria]; comptes d'un *clavataire* de Bagà l'any 1773 (supra); «adéu, vila de Ripoll: / la meytat sou *clavetayres*» en un romanç tradicional recollit per MilàF (*Romlo.*, 453), al qual al·ludeix de nou Milà parlant de melodies velles «de concierto con los movimientos acompasados de determinadas facnas, como

la de los chapuceros que entonaban la bella melodía de ---» (O. C. VI, 194); *clavaire*; *claveter*, *claveteria*.

Clavetejar [c. 1800]: «los carros --- las rodas són casi com las grans de coche, molt reforçadas y *clavetejadas*, per consegüent en mols més ruydosos que los nostres», B. de Maldà (*Excursions*, p. 148); *clavetajament* i més aviat *claveteig (no en els diccs., però usual). *Clavillonet* a la Vall de Cardós: per xetonar o fiblar la tona ho fan amb una tribaneta o un *klabillonét* (Estaon, 1934), doncs un ferro perforant a manera de clau petit. *Claviots* (*klabióts*) com el senal de les barques (St. Pol de Mar, 1930).

Noms de peix, tinc anotats de St. Pol (1925): el *clau*, que és vermellós i llarg com el dit o poc més; *clavilló* que és un «clau» petit; i la *clavellada* (*klabóládá*) mena de bastina, però molt bona, i de la mateixa grandària i color que la bastina pròpia: el nom s'explica perquè és tota plena com de tatxes, amb les quals s'ha d'anar amb molt de compte en pelar-les; id. a Palamós (Plaja, *Proa*, jul., 1960, 8). *Claver* espècie de grossa conquilla o corn marí («cochlea Veneris, murex, matriculus», DTo. 1660); però en bal. és el nom de la rajada (1655 eiv.; 1834, AgMBover, *Not. Mall.*, 23) o d'una varietat d'aquesta (fig., AlcM) i no assegurem que no hi hagi confusió en el DTo.

Clavar [fi S. XIII]: Llull: «la creu on fo *clavat* lo Fill de Déu» (*Blanq.*, 88), i en doc. de 1294 (Miret, *TemplH.*, 1294); moltes autoritats dels millors escr. Renaix. cita el DBal. (Verd., NÖller, EmVilanova). *Desclavar* [*Curial*]. *Clavada*. *Clavadis*. *Clavador*. *Clavadura* [1308]. *Clavament* (Llull). *Clavó* [1321] derivat de *clavar* amb sufix *-ATONE*: més aviat que amb el sentit etimològic de 'acció de clavar, disposició de clavetejar' apareix amb el sentit de 'conjunt dels claus amb què clavem': «estopa e pegua e *clavó* per nau», doc. ross. de 1321 (P Vidal, *RLR* XXXII, 419); la forma contracta *clavó* f. és ja molt antiga: «si alguna persona farà fer nau --- e a ops de la construcció de aquell nau o leny o barca, comprarà fusta, stopa, *clavó*, cotons, àncores e altres forniments ---», *Consolat*, p. 204; «--- siats administrador e scrivà de les obres de galeas --- axí que vós puscats comprar fusta, *clavó*, stopes --- e tot altre forniment necessari a les dites galeas», doc. de Bna. de 1357 (Moliné, *Consolat*, p. 369), i en un altre de Bna. de 1379, referent a una *cindria* (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 205); Careta hi afegeix encara una suplicació dels ferrers de Bna. S. xv, trobada en l'arxiu municipal: «que tots perns, *clavó* e altres ferramentas hajan ésser fets per lo farer de la ciutat» per substituir el castellanisme *clavassó* [Lab., 1839]; AlcM troba encara altres exs. de *clavabó* 1489, i *clavó* f. el 1331 i 1472; *clavasó* ultra-correcció local mall. (i antiga) poc recomanable. *Clavigó* 'clot dins el qual planten un cep', Urg. (AlcM a Sidamon) està per *clavéu* = *clavabó* amb *-g.* anti-hiàtica.

Enclavar [segona meitat S. xv, Pero Martínez, i doc. de la mostassaferia mallorquina, AlcM]; «*enclavar*: conjicere stylos ferreos in spiracula ut diplodi non possint», entre els mots d'artilleria, OPou (*TbPu*,